

ЛЕМ.фм+

ПАНРУСІНСЬКИЙ ТИЖДЕННИК № 39 12.12-19.12.2016 ISSN 2451-246X WWW.LEM.FM

Іде зима!

4

Одышол непересічний
чловек, щырий паріота
Лемковины

12

Музычний спектакль
«Єдніст в ріжнорідно-
сти»

18

Lex Sopoliga

Зміст

Рекомендуємо //

20

Два і два

В одній недалекій країні долго тырвала диктатура. Рядила в ней монопартия, котра в програмі мала записану догму, што два і два єст девят. Вшыткых несогласных, котры тримали ся погляду, што два і два дає інче чысло, вязнили, били....

4

Одышол непересічний человек, щырий паріота Лемковины

7

Русины на Міністерстві заграничных діл США

8

6. едиция Русиньского Фестивалю з новом атракциейом

9

Семинар о народностных правах в державах V4

10

Выставка ікон в Гуменнім

11

Рождественны традиції в русиньскім музею

12

Музычний спектакль «Єдність в ріжнорідности»

14

102 рокы тому в Талергофі...

16

Події в найблизшым тыжні

18

Lex Sopoliga

23

Фафриндя і сконфіскуване

Редакция:

Шефредактор:
Демко Трохановскій,
технічний редактор:
Наталія Малецка-Новак,
члены редакції:
Богдан Гамбаль,
Севериян Косовскій,
Петро Медвідь,
Павел Малецкій.

Редакция

Іде зима, што видно за вікном, або бодай по примерзненій шыбі авта, котру, як раз, товды найбарже треба шкрябати, коли ся нам спішыт, бо уж сме спізнены. Початок зими то тіж конец календарьового рока, котрий в нашій части Европы (чит.: там, де фунгує ґрантовий систем підпоры меншын) вельом інституциям тямит ся з фіналізуваньом проєктів, які онедолга треба заперти, надіючы ся, же на другій рік тіж дадут.

На знімці шефредактор тыжденика Демко Трохановскій.

По правді, цілий послідній квартал календарьового рока мож в вельох примірах ґрантовых задач зрівнати з поспішным шкрябаньом, бо то найвысший час, жебы вказати донаторам, же достоменніст, язык і культура за нашым діяньом за цілий (!) должезний рік пішли двараз допереду, мы зробили трираз більше, як тото, што было замірене, а до того іщы за штырїраз меньшы пінзязі, як тоты недобры з конкуренції. Мож бы речы «Го, го!», як то – тіж, зрештом, під конец календарьового рока – часто чути од Миколая, облеченого в червений од нещырой комерції ґєрок. Зима, конец рока, шкрябаня і надія, же Санта зас приде – то необхідны атрибуты того періоду, в котрым ся актуально находиме.

Радістний різдвяно-новорічний час то добра нагода на спомины. Можеме товды дакус одітхнути од роботы і задумати ся над тым, як нам старий рік злетіл (бо тото, же жене як фрас, знаме на примірі потребы поспішного шкрябаня за остатні тыжні і болячых од того рук). Не думаєме іщы о Новым Році, бо дотеперішні діла занимают нам голову, але святочна надія дозвелят думати, же фурт ся поведе успішні провести дальший ґрантовий рік,

То досправды тяжкій час. Хоц вымолены праведники давно заступили в засідальни неправедників і уж добрі розсіли ся в своїх важных функциях, фурт маме ззаду головы, же і они не сут на все. Ци зас допоможут накрислити донаторам правильний пут в фінансовій підпорі розвитку достоменности? Ци іщы бодай раз поведе ся зробити накрислене – може тым разом без поспішного шкрябаня під конец рока? Тяжкій то період. Самы звіданя, а ясных одповіди – ніт!

І приде час, коли вшытко будеме знати. Зас підсумуєме, хто достал найбільше, але тот одрече, же найбільше то такой нияк не найбільше, а другій, кому рік-до-рока пішло о половину в гору, не повіст нич, бо вкінци ся му оддавна належало, чоґо результатом і доказом єст присутність праведників на дистинґуваным креслі.

Незалежні од того, і так з нетерпеливым заінтересуваньом смотрю на будуче, не допущаючы до себе тото, што бесідуют - же ліпше то уж было. Не єм старозавітнім пророком, але ціла тота схема повтарят ся уж котрисий раз, будучы так певном, як літній долгоден, або осінне опаданя листя.

Так тото вшытко подумане, же рочки течут як поточки, а двараз до той самой воды не войдеме. Може і добрі - нове все єст дакус інче. Лем звідати – ци барже хосенне? ●

Dawid Trochanowski
шефредактор

Одышол **непересічний** **чловек**, щырий паріота Лемковины

Петро Трохановскій
murianka@op.pl

24. жолтня 2016 р. в Бжеґу к. Ополя в сімдесятым осмым році земской дороги вмер Владимир Тудуй – чловек, котрого жытя, смотрячы з лемківской перспективы, было нияк нетыпове для нашого культурового кругу. Найбарже плідны рокы свого жытя провьяул на сцені, сценах світа, што – особливі днес – іщы не є для нас чудным, але провьяул іх як артиста – ілюзийоніста, єдиний, якого знам, ци на жаль – уж лем знал, Лемко з таким фахом, професийом ци провеніенційом – як то не звати.

Жытя Владимир Тудуя мож поділити на дост выразны періоды. Перший – то дітиньство в Горах, в Богушы, котре закінчыло ся барз смутно, бо не лем – як для вшыткых – выгнаньом з рідного гнізда, але і, на недолго передтым, смертю Мамы. Другій період то привыканя до Заходу («нашого»), привыканя до новой мамы, понеже няньо оженил ся другіраз, наука, праца. Третій – період сцены, котрий явил ся з нисенита, мал свій підперіод в Польщы, а пак перенюс ся, сперша на европейскій Захід, потім – на долгы рокы – за Вельку Воду. І четвертий період, деси

од другой половины 90-ых років минулого столітя – зас на Лемковині, фізичні, хоц не лем, в Креници, але полнотом души – в рідній Богушы, де на приведенем до порядку цмонтері поставил памятник Мамі і попри Ній вказал сой місце для себе...

Так бы вызерало тото жытя в пиюльці. Та понеже заперти го в двох акапітах, было бы нечестю, приведу порівняно обшырний допис сперед сімнадцятых років, коли то мал ем дяку повісти:

Першыраз взріл ем го того рока на ватрянній сцені в Ждыни – як ґылтал, пхал до ся пілметровы ножы, як розтолк молотком фляшку, вызул ся і босыма ногами ступал по шкляничынах, аж тріск кыршеного на дріботу шкла колол уха і серце, мурянками ходил по плечах. Та вшытко єдно, його штука (не штучкы!) не зафасцинувала бы мя аж так, кебым не почул з його уст коментария до выступу... по лемківскы. «Кій фрас! – подумал ем – Лемко-факір!? Гей, Лемкы мают в собі духа артызму, до сьпіву, музыкы, до малюнку, до різбы, але все в традиції нашого культурового кругу. А ту?»

«Рад бым з ним побесідувал – думал ем дале, – але ци даст ся ткнути, вступит до бесіды?»

Дал ся ткнути. Лем зышол зо сцены, розбесідували мы ся барже по свойому нич пишу в «Бесіді». Бо выявило ся, же од вышнього кінця Болцарьовы (там, де мя почали) до долины його дітиньства лем каменьом шпурнути.

Вродил ся Владимир Тудуй – бо так ся зове – в Богушы, 8 мая 1938 р. Уж там, як гварит, плянтали ся му чуда по голові. Але час, як знаме, тяжкій был. А потім пришол іщы тяжший. В 1947-ым нашол ся в Длуголенці коло Вроцлава. Ішли рокы. Сьвіт ту нобы шырший, та час все не тот. Але кед чуда толчут ся по голові?.. Деси в 55-ым, коли был учеником середньої школы в Олесниці, трафил на выступ ґылтача огня... То было ТОТО! Згварил ся з артыстом-факіром і тот дораз в ним вычул здібного ученика. Уж по парох місяцях блаженной трапезы зачали выступувати враз. Мали і гарду асистентку зо собом. Працай школо! Сьвіт є великій, а люди з зачудуваныма очами на ним купа... Та войскова служба пред ним. Ні! Він по мотузку

Родина Тудуів і сусідове, Домащын к. Олесниці, 50. рокы. Отец Владимир – Ваньо зо своей другом женом Марийом. Владимир стоіт просто над няньом.

Америка, початок 90. років. Владимир Тудуй з природнім братом. На комоді видно англицкомовний часопис з ілюзийоністом Валдимірьом Тудийом.

Вроцлав, 2001 рік. Владимир Тудуй з природніма сестрами і братанцьом.

годен ходити, але на мотузку – ні! Втюк пред войском до гірництва, до Валбжыха, сподіючы ся, же гірничка естрада буде го потребувала. Не завьюл ся. Обьюл з ньом цілий край... Та рефлексії над лем зачынаючым ся дорослым жытьом еднако надышли. Може треба скінчыти бодай середню осьвіту? Гей. І допял того! Вечеровым трибом, працуючы за дня в любінській копальни міді. Пак сам вчыл. Пятнадцет років. Аж... Штоси загыдзгало, затужыло за сьвітлами ночы. І пішол! В танец жытя. До вроцлавской естрады, выступувати по нічных льокалях, во трое, зо сьпівачком і стріптізерком. Може дакус зато, же в родинным жытю ся не вело, а може?.. Штоси го кликало. Пішол!..

В 1979-ым гультнул «туристычні» до Америки, але по році вернул. Пак отримал, як член Звязку Ілюзійоністів Польскых, запрошыня на Сьвітовий Зьїзд Ілюзійоністів во Відни. Одтале, хоц не зараз, зачала ся його далека вандрівка. На. воловій скорі не списати тых доріг. Та цілком оминуты не годен.

Тудуїова Америка, де осіл, означыла ся головні великым трикутником, опертым на Чікаго, Фльориді і... Гаваях. На тым першым місци, осередку паромиліоновою польской еміґрації в Америці, будувал основны быту. Дослівні – будувал, ремонтувал взяты на кредит будинкы, жебы іх вынанимати льокаторам і мати піняз. Там тіж выступувал враз зо знаныма артистами, якы приїзджали з Польцы, м.ін. з В. Вільяс, Є. Полломским, К. Кравчыком, з ріжными ансамблями, котры акомпаньували му при програмі. В екзотычным америцко-азійским Гонолюлю выступувал при концертах знаного шоумена

Дан Гоу (Don Ho). На Фльориді мешкат од 1990 рока.

Барз собі цінит Фльориду, де мож – як гварит – выгрівати ріжны долеливости, назбераны од любінських копалень почавшы, де мал тяжкій випадок, по нелегкы першы роки емігранта. Цінит сонце Маямі, але не забывает же сьвітит оно і над Лемковином, пораненом, лишеном насильні лемківських сердец. Того літа ходил стежками рідной Богушы, задумувал ся над гробами предків. «Треба бы – думал – огородити іх не лем любовію, але і міцным дротом, жебы полежали в спокою іщы хоц з парудесят років.»

Той осени стрічам часто Владиміря Тудуя на улицах Крениці, в урядах і – што треба бы поставити на першым місци – в церкві. Приходить до ней уж з власного, іщы єдного кутика на великій Землі. Гей! Купил ту мешканя... Виджу го часто. Нераз по другій страні улицы. Ани го не затримую, бо знам же ся поназлят. Задівшы капузу за голову, схоронившы ся од осінньої лемківской слоты, деси – легко, як по шклі – ступат, сьпішыт. Деси далеко, де сонце припікат на чекулядово, тіж має дім. Але видит ся мі – же ту, серед зеленых верхів Лемковины, єст му найтеплійше. (Петро Мурынка, Медже Богушом а Фльоридом, босо, по шклі, «Бесіда», 5-6/1999)

Остатні Владимірьовы роки были смутны. Жытьова напруга, в тым ци не найбарже сценічна, одбила ся на здоровю. Остала лем позитывна гордіст. Міг найти опіку в своїм власным куті, при своїх, сусідах, знаемых, але не хтіл быти для никого тягаром. Постановил довершыти жытя в старечым домі, при чым тот дім перемінил ся в домы, наступний, і наступний. В першым з них, на Підгалю (не памятам місцевости) мал ем

дяку го одвидіти враз його духовным опікуном, отцьом Петром Пупчыком, парохом Крениці. Замовил сой коляду, мало того – іщы і молебен в каплиці старечого дому. Такій уж был, николи і нигде не ганьбил ся свого, мало того – же ся повторю – свою лемківскіст, свою православніст всяди і все маніфестувал. А то в тутышнім климаті (мам очывидні на мысли загальнокультурову простір) нездорове. Ачий зато пришло ся му скытати од єдного до другого старечого дому. Остатній был в далеком Бжегу. Ту тіж, в місцевым шпыталі вмер.

Передтым замовил сой в завіті, жебы його похорон совершыл духовний опікун – о. прот. Петро Пупчык. І жебы совершыл в креницкій православній Церкві Св. Владиміра. Такожє і бысть – як рече Писаніє. В передден похорону одслужено парастас, одчытано Псалтыр, а по ночы – Святу Літургію і чын похорону, а при вшыткым оддано, щыро співал Вкадимірьови креницкій хор.

Замовил сой тіж Владимірі Тудуї, як спомнено, місце на цмонтері – в рідній Богушы. Як мож ся додумати, не было то діло легке. Та завершыло ся щеслив – кед мож так бесідувати пред білым лицьом смерти. І был то акт, з драмы, яком є безлюдна Лемками колишня Сандецка Русь (мам на мысли села Західной Лемковины, де не остало ся никого з нашых), акт перший од такой сімдесятох років, а бою ся, же і остатній, коли то похороено Руснака в рідній землі. Бо так сой желал. І желаня выполнил.

І дякуєме Ти, Владимірі, за Твою любов до Лемковины, так нестрічану серед так нестрічаного жытя. Вічна Тобі Память! •

Оправданьом взглядом так пізно являючого ся допису є м.ін. тото, же ждали мы на обіцяны од родини В. Тудуя знимкы. Надіслал нам іх (шкода, же неє знимкы зо сцены) братанец Покійного, пан Кжыштоф Тудуї. Дякуєме.

Русины на Міністерстві заґранічных діл США

Петро Медвідь

petro@lem.fm

Як повідомив портал «Голос Карпат» член Світової академії русиньской культуры Валерій Падык, 18-го новембра 2016-го року у Вашингтоні проходила далша стріча представителів Міністерства заґранічных діл Сполєных штатів Америки у справах Европы і Евразії із активістами з України і представителями Карпаторусиньского конзорціума Северной Америки односно проблемів русиньской народности на Україні. Подібна стріча одбыла ся вже минулый рік.

Представителі Русинів підкреслили складну ситуація односно діалогу з Українов на тему вызнання русиньской народности в тій державі. Припомянули, же Україна зіставать єдинов европсков державов, котра не визнавать Русинів за окремый народ. Україна іґнорує пожадавкы Русинів, наприклад в справі одкрытя класів, де бы ся учів русиньскый язык, історія, література і культура Русинів на школах в Закарпатьській області. Міністерство освіты України так само не робить нич про то, жебы была на Ужгородьській національній універзіті одкрыта катедра карпаторусиністики, хоць Русины таку пожадавку декларовали, о чім были так само інформованы представителі америцького міністерства заґранічных діл.

Навспак, за словами Падыка на Україні вже чверть столітя продовжує ідеологія, котра діє на хосен асімілації Русинів, оскаржать русиньских активістів в медіах і означує русиньских рух як сепаратізм.

Покля сучасна влада на Україні досправды хоче демонштровати прихыльность ку европским вартостям і будує модерну демократічну державу, має вызнати за легітимне рішіня Закарпатьской

областной рады із 2007-го року о вызнаню народности «Русин» і забезпечіти Русинам право на освіту в материньскім языку на вшыткых рівнях школства – од основных шкіл, аж по універзіту, говорить про портал Голос Карпат Валерій Падык.

На стрічі з представителями міністерства брали за Русинів участь Павел Роберт Маґочій, Валерій Падык, Джон Ріґеттій, Марія Сілвестрі, Ніколас Купенський, Карен Варіян, Джім Камінський і Мікулаш Поповіч. День перед тым, 17-го новембра, делегація Русинів навщівила амбасаду України у Вашингтоні. •

6. едиция Русиньского Фестивалю з новым атракцией

Наталія Малецка-Новак
natalia@lem.fm

Знана ест дата 6. едициі Русиньского Фестивалю во Свиднику – буде він проходил од 22. до 28. мая 2017 р.

Організаторы реклямуют уж єдну з його новых атракций! Буде то плебісцит на найркасшу Русинку світа – *Miss World Rusyn / Найкрасша Русинка*. Конкурс буде проходил 25. мая 2017 р. Замірене ест, жебы каждую державу де жыют Русины, а то: Словація, Польша, Чехы, Україна, Мадяры, ЗША, Канада, Сербія, Хорватія і Румунія, репрезентувала єдна кандидатка. Зголошувати можуть ся дівчата од 18 до 28 років. Організатор забезпечат заквартируваня, страву і транспорт.

Фестиваль Русиньской Культуры во Свиднику то бодай найбільший русиньскій фестиваль во світі. Організуваний через Русинів для широкой громады любителів русиньской культуры. Програм зрыхтуваний ест на цілий тыжден. В його рамках проходят стрічы з представниками русиньских організацій і інституцій, або других, котры занимают ся в да-

якій обшыри Русинами, сут промоції книжок, театральны выступы з песами для діти і для дорослых, емісії фільмів, выставки, а завершыньом фестивалю ест ціловікендовий програм з выступлениями фольклорных ансамблів, музичных, танцювальных і співочых колективів, презентуючых ріжны жанры русиньской музыки. Фестиваль ест так подуманий, жебы публика в каждом віку нашла для ся дашто интересуюче. Амбіційом організаторів ест вкзаня фестивалю, котрий буде подійом, дозволяючом Русинам на Словації презентувати ся на цілодержавным рівни як самостійна народніст, і вказувати участникам фестивалю своєю унікальну традицію, культуру і язык. •

Семінар о народностных правах в державах V4

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Здружіня інтелігенції Русинів Словеньска дня 15-го децембра 2016 року організує семінар на тему *Компарація в области забезпечіня легіслатівного рамку народностных прав в рамках держав V4*.

Семінар буде розділений до двох панелів. Першый є присвячений темі *Перегляд правовой управы охорони народностных меншын во выбратых навколишніх державах*, другый панел має назву *Презентація легіслатівного заміру в области охорони прав народностных меншын*. Семінар є частьов проекту Здружіня інтелігенції Русинів Словеньска під назвов *Чемериця V.*, котрый організація реалізує із підпоров Міністерства заграничных діл і європейских справ Словацькой републики. •

Подія одбуде ся в засідалні «Malá» Высокошкольського інтернату Дружба, на улиці Botanická ч. 25 в Братіславі і зачинать о 16.00 год.

Рождественны традиції в русиньскім музею

Словацькый народный музей – Музей русиньской культуры в Пряшові (СНМ – МРК) запрошать на подію під назвов «Рождественны традиції Русинів», котра одбуде ся дня 15-го децембра 2016-го року в просторах музею на Масаріковій уліці ч. 20 зо зачатком о 16.00 год.

«СНМ – МРК в Пряшові вже традично організує тоту подію повязану із выставков замірянов на приближіння сі дакотрых русиньских рождественных звывів і традицій з різних областей северовыходной Словакії. Тот рік нам рождественны звывы і традиції обогатить выступліня фолклорной ґрупи Михалівскы Геліґонкары із Михаловець, брата Шімон, Матей і Філіп Ґерековы зо Свідника, школярі Людовой школы уменя в Пряшові під веджіньом Яны Любимовой, Петер і Габіка Кундратовы з Баєровець», інофмує музей у своїй пресовій справі.

Говорене солово, співаня колядок і споминаня на часы минувшы, буде повязане із подаваньом дакотрых традичных рождественных страв приготовленых за русиньскыма рецептами. Выставка буде презентовати артефакты зо збіркового фонду СНМ – МРК в Пряшові і буде доповнена о далшы предмети. Браковати не буде ани рождественна яличка. ●

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Выставка ікон в Гуменнім

Петро Медвідь
petro@lem.fm

В четверь 8-го децембра 2016-го року у Вігорлатьскім музею в Гуменнім мала вернісаж выставка ікон, котру мож видіти аж до 31-го януара 2017-го року. Організатором выставки є Пряшівскый самосправный край, Вігорлатьскый музей в Гуменнім, Обчаньске здружіння Ікони і фірма Hour.

Выставка обсягує шістьдесять выставльованых ікон, котры походжають із приватной збірки Міална Урбаніка. Векшына ікон была написана в Росії і в Греції у 18-ім і 19-ім столітях.

«Интереснов є колекція штирьох розмірово єднакых ікон із Булгарії з выобразіньом апостолів і ікона, котра походить зо Словакії з Богородіцьов Трируков,» інформовала словацькый денник Korzár Яна Федічова з Вігорлатьского музею.

Як інформує денник, найвекшов іконов з розмірами 108 x 68,3 см є ікона російского іконописця датована до року 1880. Найменшов, но выготовлїньом унікатнов іконов на выставці, є Казаньска Богородіця. Ікона была написана в Росії коло року 1895 як паломницька ікона, называна і ківот.

В рамках вернісажі одзвучала і лекція декана Православной богословской факулты Пряшівской універзїты в Пряшові проф. Яна Шафіна, PhD., котрый участным приближыв тематіку містичного обсягу ікон як традиції хрістіаньских церьквей выходного обряду. На вернісажі выступав і Метрополітний освітній хор Православной церькви на Словакії під веджіньом Надежды Січаковой, абсолвенткы Московской духовной академії. ●

Музычний спектакль «Єдніст в ріжнорідности»

Наталія Клинковска
natalia_k92@wp.pl

В неділю, 27. листопада/ноября т.р., в Кракові одбыл ся музычний спектакль, зорганізуваний Братством Православной Молодежы п.н. «Jedność w różnorodności» («Єдніст в ріжнорідности»). Представліня выставляне было в пивницях при православної парохії Успіня Пресвятой Богородиці. Там же згромадили ся запрошені гості, не лем парохіяне, але тіж знаємы і родина выступуючых.

Молодіж мала на ціли вказати красу і богатство культур, з котрых ся выводит. Серед тых люди мож было найти Поляків, Росиян, Білорусинів, Українців, Голендрів, але тіж Лемків. Ідея зродила ся на єдній з першых тогорічных стріч православної молодежы. Вышла она од священника,

котрий од самого початку сперал молодіж. Найперше мал то быти концерт, але з часом переродило ся тото в дашто веце. Двом дівчатам, Яні Вер і Юліті Ніколаюк, пришло на думку выставити песу, в котрій хотіли вказати єден ден з жытя віруючой, молодой дівчыны. Іх думка стрітила ся з апробатом других членів.

Головныма героями были двоі молоды люде, хлопец і дівча, котры жыли згідні зо своіма традициями. Жытя тых люди ішло христіянським ритмом. Рано молитва, пак робота в поли, поміч родичам. В свобідным часі дівчына стрічала ся зо своїм шугайом.

В спектакли выконаны были співанкы з ріжных сторін світа,

« Представліня показало, же хоц на сцені стрітили ся представники ріжных народности, люде тоты знали найти спільний язык. »

Фот. Катерина Сьверкот
(Katarzyna Świerkot),
веце зніомок на
www.lem.fm

напр. українська «Рідна мати моя», білорускы «Магутни Божа», «Люблю наш край», лемківска «Ей, повідала рыбка рыбці», польска «Zasiłi górale», російска «Родина». Представліня прикрашене было вершами знаных поетів – «Nierewność» Адама Міцкевича, «Руки маці» Максима Танка, ци прочитаний фрагмент з поемы Петра Муранкы п.н. «Терен квітне».

Хореографію і сценерію выдумала сама молодіж. Представліня показало, же хоц на сцені стрітили ся представники ріжных народности, люде тоты знали найти спільний язык. Несе оно зо собом таке пересланя, же неважне, з котрого кута світа походиме, вшиткых нас лучыт Церков, при ній можеме ся єднати, стрічати, розвивати. »

В спектакли взяло участ двох Лемків – Александер Клинковскій і Ігор Трохановскій. Своім приграваньом на інструментах і співом приближыли обзераючым красу лемківской культуры.

Думам, же праца, котру молодіж в тото вложила, є гідна великой похвалы, але повинна быти тіж взором і заохочыньом до діяня для інчых молодых люди, молодых Лемків, жебы вказувати ся другим, пошырювати богатство нашой культуры.

Участникам ґратулюєме выступу і желаме вытырвалости. •

102 рокры тому в Талергофі...

12 ГРУДНЯ. — Страшне болото на пляцу і медже баракамі. Слідчы власти преслухуют Гоцкога, Гладія і інчых.

Урядовый дохтор дал комендантам бараків розпоряджыня приводити хворых до шпыталя, достарчыти тіж книгу хворых, котру отримал ём од Гельмана.

По вечырні священники грают в тарока, а молодіж співат найперше коляды, а потім світскы пісні. О. Дикій і Гривна призерают ся граючым і вставляют свої увагы знавців. Н. Копыстянскій пише поданя до власти, о. Мохнацкій Владимир бесідуе зо своїма парохіянамі. Чысленны варят тею. Морис при пецу заедно трудит ся праньом. Пец добрі гріе, бо коминар привул го до порядку. Кузминскій, обыватель міста Дор, муляр, розповідат першому ліпшому – як преслухувал го аудитор (войсковий судя), і як він мал чест быти першым возваным до суді, в товаристві котрисого коменданта бараку. Хлопы слухают го з захопліньом і пошаном. Потім співат пискливым старчым голосом: «Мир вам, брата, всім приносим», а пак оповідат хлопам байкы. Він – сивий дідусь, худорлявий, одітій до полатаного ріжнокольоровыма кавальцямі убраня, зо саморобным колпаком з кольорового коца. Здае ся він даякым східнім магом.

Нашы коминаре чыстят вшыткы комины в лагрі.

В велию Св. Андрия, за звычайом – ворожыли.

13 ГРУДНЯ. — Ден Св. Андрия Первозванного. Обідня.

Головний комендант лагру, през комендантів бараків, розказал вшыткым священникам явити ся гу нему. Кед зобрало ся пред ним парусот священників, він звернул ся до них з жаданьом вплынути на селян, жебы ішли до роботы і в свята, мотивуючы оне тым, што военний час не узнае ниякых праздників. Священники, выслушавшы його жаданя, з понуреныма головами розышли ся, постановившы не гварити о тым селянам.

Видно як робітники, не смотрячы на свято, коплют на пляцу в страшным болоті. В бараку збераме пінязі на заплату коминарям і на розходы канцеляріі.

14 ГРУДНЯ. — Орскій, др Масцюх, Клецко і Бутринскій повинны выйти з лагру до Грацу. В лагрі під проводом офіцера баталіёну саперів роблят дороги медже баракамі; волами возят камя і пісок, а по боках дороги копают одводнючы яркы. Будуют при тым новы баракы і організуют фронт робіт для проведіня електричной сіті.

Власти выдають людям депозиты і позволяють робити через агентів закупы одежы в Грацу.

15 ГРУДНЯ. — Продолжуют роботы при дорозі. Ліквідуют огороджыня при бараках. Болото страшне.

Роблю список мешканців нашого бараку. Священникам першыраз выплачають пенсию. Кузминскій, «обыватель і му-ляр», захворіл.

Ввечер выходжу на пляц закурити і вижду Гоцкога, котрый тримат в єдній руці шклянку теі, а в другій папіроса, враз курит і пє тею.

За баракамі роблят дорогу. В цілі ёй утверджыня, офіцер саперів, при помочы соткы люди і трьох пар волів, притранспортивал тяжкій валец, котрый тоты люде з трудом вытягнули з болота. При кантині роблят каналізацію. Гурру назначено комендантом одділу бараку. Зберам на памятку підписы вшыткых жыючых в бараку.

16 ГРУДНЯ. — Ден теплий. О другій годині пополудни выходит з лагру до Грацу транспорт інтернуваных, серед них Петро Яворскій – старец, котрый напочатку не хтіл за нич іхати, та потім предумал, позберал свої річы, попрощал ся зо вшыткыма і выіхал.

В моім бараку 212 люди, серед них дуже хворых, так же каждого дня веду до лязарету по пару люди. Уш так дуже, што ніт на них рады, солома просякнена нима і брудом.

Барна і Демчак, селяне – Лемкы, котрым выросли шувны бороды, голят єден другого обычным кляпачом і обіцяют задармо оголоти діда Базара, заросненого як человек камінной добы. Базар лежыт скорчений на жмени брудной соломы і, операючы ся на руку, недовірливо смотрит на них. Єден жак, і такой при тым народний учитель, підходит гу мі з таемничым выразом лица і пілшептом пропонуе мі піти до єдного бараку на погарик сливовиці, яку повело ся тому бараку придбати. →

→ Першыраз повело ся мі купити атрамент і пера; до днеска я писал лем олувком.

Єден зо священників, з жаками і селянами співат коляды. Вторуе ім єден народний учитель і, видно, оддал ся тому цілом душом. В моменті престал співати і заплакал. Селяне познимали капелюхы і співают дале. Інчым тіж явили ся слезы в очах. Тоты, што варят зупу, понурили головы. Старшы, лежачы на соломі, бесідуют зо сусідами. Єден урядник колеі кладе ся спати барз знічений тым, же Балабан повіл му, што мае бороду як «москаль».

17 ГРУДНЯ. — мороз стиснул болото. Пред полудньом выїзджают до Грацу: др Масцюх Василий, др Миколай Антоневиц, Орскій Владимир, Сав. (? – ПТ) Будзиновскій, Теофіль Хомицкій і інчы, враз 26 люди. Они пращают ся з нами сердечні, а мы одпроваджаме іх до брамы.

В першым бараку заінсталювано електричне освітліня. Наш барак обивают воякы зо двора папом. Декотры з нас придбуют сой скрыто од вояків обрізкы папы, з думком підложыти іх під солому, просякаючу водом.

Днеска пришло почтом з Галичыны шувні пресылок зо жывністю для інтернуваных. Дістал ём од єдного з нашого бараку пару яблук. Першыраз од моменту вязніня іл ём враз зо своїм вітцьом ябка і захоплювал ём ся іх смаком. При о. Єднакым ест ту його парохіянин на назвиско Гаврилюк, котрый все при ним, щыро му услугуе. То добрый человек, зо синіма очами, барз одданий свому ігомостью. Він пере його білизну, чыстит одяг, варит тею і всяку страву. Шклянкы мые, потераючы попелом, полоче водом і втерат до рукава своей діравой свиткы.

ТЕОФІЛЬ КУРИЛЛО

Дневник Лемка з Талергофу
(Лемківскій Річник 2004, з великоруского
языка перевул Петро Трохановскій)

18 ГРУДНЯ. — Велия Св. Чудотворця Миколая. Пригнетений настроій, його праздник приходит ся справляти далеко од рідных.

До лязарету прибыло двох новых медиків і єдна сестра милосердя, бо хворых барз дуже. Ден студений.

Макар, посередник медже нами а власятыма лагру, робит список селян, котры мают іти на преслуханя. Урядник податковий, котрый жые в нашым бараку, розповідат мі – на яких основах Макар робит список преслухуваных. З Гоцкым назначено Боруха комендантом I одділу. Власти децидуют допровадити до нашого бараку електричне освітліня.

Уж пару днів Базар лежыт хворий, тримаючы ногы в мішку зо соломом. Протігат свою тугу руку по менажку і з жадністю бере ся до іджыня. Часом веде зо своїм сусідом Куриловым бесіду о рідных странах.

О. Димитрий Хыляк провадит в темным куті бараку лекціі з двома гімназістами. По науці грают в тарока з Гривном і о. Григорийом Макаром. Дівчата і гімназісты колядуют «Бог предвічний», а потім потігают лемківскы пісні. Костовецкій співат штоси інче, здае ся «Bóg się rodzi», а Котельницькій му вторуе. О. Отто старанні поправлят своє леговиско, жебы не колола солома і добрі лежало на ним вкрывало. Жолкевич ся молит, зо зложенома на груди руками і очами впятыма до електричной лямпы. При пецу зобрала ся група особливі ззябнених люди. Морис, як все, варит воду на тею, пече компері і бляндже без кінця зо вшыткыма. А ту о. Ігнатий Мохнацкій, хыбаль уж піл години, силит ся вдіти нитку до іглы, даремні: то нитка на ліво, а ігла на право, і оборотні. Видячы тоты безовочны пробы, Курилов іде му з помічу і діло кінчыт ся поводжыньом. Щыро дякуючы за поміч, о. Мохнацкій в торжественній позі бере ся за шытя.

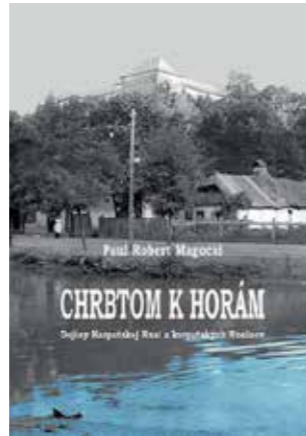

Події в найблизшым тыжні

1

12.12.2014

Промоція книжки П. Р. Маґорія «Dejiny Karpatskej Rusi a karpatských Rusínov» Пряшів, Університетска бібліотека ПУ, 14.00 год.

2

15.12.2014

«Різдвяны традиції Русинів» – одкрыта выставы Пряшів, Словацкій народний музей – Музей русиньской культуры, 16.00 год.

3

15.12.2014

«Компарація в области забезпечення легіслативного рамку народностных прав в рамках держав V4» - семінар Братислава, інтернат Дружба, ул. Ботаничка 25, 16.00 год.

4

15.12.2014

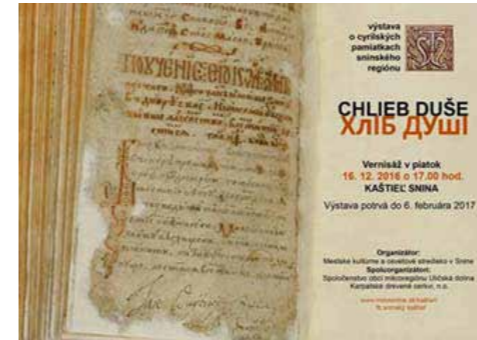
«Бісы» - предпремера песьы ТАД Пряшів, Театр Александра Духновича, 19.00 год.

5

16.12.2014

«Бісы» - перша премера песьы ТАД Пряшів, Театр Александра Духновича, 19.00 год.

6

16.12.2014

«Хліб душы» - одкрыта выставы Снина, Каштель, 17.00 год.

17.12.2014

«Нова радіст стала» - різдвяний концерт Ігल्याны, Дім культуры, 17.00 год.

7

8

18.12.2014

XV Лігницка Велія Народів Лігниця, Рыцарска Академія, 17.00 год.

Lex Soroliga

Хоць Мілан Піліп перед часом подав на прокуратуру пропозицію на зачата карного процесу односно Мірослава Сополіги в справі ганобліня народа за конференцію *Українці в історії і культурі Карпат*, в рамках котрой были приняты протирусиньскы заклучіня, поступно ся вказує, же на Словакії (і бою ся, же не лем на Словакії) може быти чінным якійсь Lex Soroliga, котрый «науковцям», якым є Мірослав Сополіга сам, і йому подібным, дозволять робити хоцьшто, і він їх перед вшыткыма остатніма законами, в тім числі і перед Конштїтуційов, охоронить.

Міланови Піліпови перед нецїльма двома тьжднями пришла одповідь із Крайского директоріату Полїцайного збору в Пряшові, в котрім выслухоучій полїцайт, котрый дістав припад Сополіги на свій стіл, конштатує, же не мать чом зачати карный процес зо Сополігом. Векшым несподіваньом як то, же полїцайт не нашов порушїня

жадного закона, є про мене то, якы аргументы при тім тот чоловік хоснує.

Полїцайт, котрый мав цілу споминану справу у совій компетенції, в узнесіню, котре загнав Піліпови, інформує о выповіді Мірослава Сополіги, і не забывать там дати, же днесь уж бывший директор Словацького народного музею – Музею української культуры во Свіднику, котрый був головным організатором шкандалозной конференції, по одробліню 49-ох років хоче одыйти до пензії, і же був у своїй карьєрі участником веце як 200 науковых конференцій. Я ся звїдам: і што? Мінить дашто на порушваню закона то, же ем був на даякій кількості конференцій? Можу безкарно порушувати закон, покля ем був на даякій кількості конференцій? Покля гей, попрошу собі точне число конференцій, котры суть ку тому потрібны, од якої кількості можу робити што лем хочу. Ці ся чоловік ставать безкарным кідь собі

«**Вопросом є, хто теперь не говорит правду. Мій особный погляд є, же як раз бывший педагог на Высокій партійній школі Центрального комітету Комуністичной партії Словакії в Братіславі – Павол Мештян**»

повідь, же уж піде на пензію? Зато не знам, што тоты «факты» роблять в узнесіню і яку роль бы мали мати односно переступліня закона в справі ганобліня народа.

Далшым интересным аргументом, котрый є в узнесіню, і мав помочі Сополігови в його невині, є то, же о заклучінях голосовали участны конференції. Тот аргумент є интересный такой із двох причін.

По перше, на стрічі, котру іщі перед поданьом пропозиції Піліпа на Генералну прокуратуру в Братіславі мали представителі Русинів з генералным директором Словацького народного музею (СНМ), Павол Мештян, директор жьдівского музею і едночасно намістник директора СНМ про Одділіня народностных меншын, мав повісти, же на конференції був, о жадных таких заклучінях ся не голосовало, не знать о ничім таким, значить, не є то нич офіціалне, што з той конференції вышло. Сополіга мав у выповіді повісти дашто інше. Вопросом є, хто теперь не говорит правду. Мій особный погляд є, же як раз бывший педагог на Высокій партійній школі Центрального комітету Комуністичной партії Словакії в Братіславі – Павол Мештян. Комуністичный нормалізатор, котрый собі днесь спокійно окрім іншого сідить в Раді влады Словацькой републіки про людьскы права... Покля Мештян не говорит правду, вопросом є і то, чом крив Сополігу перед представителями Русинів. Покля знав, же заклучіня были офіціалны, голосовало ся о них і він сам то іщі крив, мав бы о свою функцію прийти до години.

По друге, тым аргументом ся діставаме на ровень, же покля за дашто одголосують якыська «науковці» на конференції, так є то в порядку, і кідь то не є в згоді з політїков і легіслатївов державы. Чудне. Таким способом можеме чекати, коли «науковці» набігнуть зо своїма заклучінями до Братіславы, ці до Варшавы, і пожадають вычеркнути зо списку народностей Русинів, бо предці они так рішыли і они суть науковці. Ніт, не є то на сміх. Скоріше бы сьме собі мали усвідомити, же покля будуть так робити державны органы, як полїцайт, котрый не находить вину на Сополігови і його конференції, потім є українізація в цілій своїй силі омного актуалнішов небеспеков про Русинів, як сьме собі остатні рокы думали, і не дотулять ся то лем України, але і далшых держав.

Стела Хаммурапі - бог Шамаш вручат Хаммурапі знаки королівской влады, колекция Лювру в Парижы, джерело: Wikipedia.

За хыбу першокласника беру аргумент полїцайта в узнесіню о тім, же є академічна свобода, свобода баданя і свобода прояву, і так не може за нич обвинити бывшего директора Сополігу бо заклучіня суть в рамках спомянутых свобод в порядку. Но спомянуты свободы предці не суть ентїтами, котрых ся не мож дотулити, котры суть над вшыткым, на законами і над людьскыма правами.

Навече, суть і далшы факты, котры полїцайт не взяв до увагы. Наприклад то, же конференція мала быти о Українцях, но заклучіня рішають і іншый державов вызнанный народ – Русинів. Так само не взяв до увагы то, же о народі – його існованю, не рішають науковці, же выникать і зникать за іншыма правилами, же є ту якась самоусвідомліня, же язык ся ставать літературным кодїфікаційов, а не тым, што одголосують науковці на конференції, навече такій, котра са мала занимати іншым народом. Іщі жаден народ не выникнув на конференції, і жаден бы ани не мав на конференції перестати існовати. І так само треба підкреслити, же бісіды о тім, як русиньскый рух дезінтегрує Українців, не мать нич з будьяков на-

уков, не мало то мати нич ани з темов конференції, бо то чїста українська пропаганда.

Мілан Піліп подав одкликания. Нам не зїставать нич інше, лем вірити, же жаден Lex Soroliga, котрый бы і теперь тримав охранны крыла над українізаторами, котрый бы їх чїны робив безкарным, і котрый бы міг дійти аж до того, же ся знова будеме мусити бити за свої права, в словацькій правній сістемі не є. Покля бы ся вказало, же є, пак є то мemento про нас вшыткых, не лем на Словакії, котре бы вказовало, же нашы права суть іщі все на тонкім леді, котрый ся може хоцьколи переломити. ●

Два і два

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

1

В одній недалекій країні долго тьрвала диктатура. Рядила в ней монопартия, котра в програмі мала записану догму, што два і два ест девят. Вшыткых несогласных, котры тримали ся погляду, што два і два дае інче чысло, вязнили, били, звільняли з роботы, отдавали в психушку, або примушали до еміграції на Сибірі.

Стало ся так, што едного дня дішло там до пучу. Потім ся ішчы барже вшытко покомплікувало і пришла нова власт, котра почала вводити доцяп інчы порядкы. До функций пришли люде едной фракції зо старой партії, котры ся перемалювали та прийняли, што на обшыри, котра ім припала, од 1. грудня/децембра 1991 рока два і два буде сім.

На жаль, в едній часті той країны нашло ся нараз несподівано 78% таких особників, котрых стары порядкы не навчыли ниякого розуму. Тоты придумали проголосити цілому світу, што на їх земли вшыткы все знали, што два і два было, ест і буде штырі. Все тоту правду знали, лем тримали ей в секреті, не хотіли робити клопотів властям. Тепер зас само правительство їх звідало, прото рішыли демократичні проголосити свій результат додаваня. Найперше їх ніхто не слухал. Лем коли захотіли прилюдно і явні свою суму подати цілій країні, ачий і цілому світу до відома, міцно поіритували нове правительство. Прото тых, котры не замолчали, лем дале повідали, же коли додаме два і два то будеме мати фурт лем марне штырі, новы власти брали на приятельскы выслухы і бесіды, звідували ся «...товаришы, чом вы ся наперате і дале хочете, жебы зас вернули тоты тяжкы і грозны давны часы, коли два і два было девят?».

2

Кілько было сміху, перегваряня і радости, коли недавно ем спомянул в редакції на свої першы туристичны подорожы. Як свіжо впечений Европейчык, на початку 90. років, машыном фіат-чінквеченто поїхал ем до держав старой часті континенту. Пережыл ем познавчий шок, коли-м позерал в місті Арлон на занедбаны і нікому непотрібны граничны буды старого французско-бельгійского кордону. Виділ ем, кілько непотрібных установ, маєтку і бюрократії розрушыли і прогнали гет в часті світа, котру ани мі не приходило до головы мати за меньше цивілізувану. Трапила ня товды всемогуча дорож, котра вказувала ясно, што економічний дистанс до Европы буде тяжко догнати.

До вырівняня ріжниц мож было дійти на два способы. І мі ходило по голові, жебы перенести ся на захід і радикальні прийняти вшытко запоряд, што може запропонувати Европейска Спільнота, цілю – мати тільки грошів в кышени, жебы не чути ся фурт як жебрак. Другій спосіб, природний – поступенно дорабляти ся, підпераючы реформы, модернізацію і зміны в східніх державах так, жебы найти ся серед тых, котрым буде дане одчути сукцес, ци поживити ся фруктами економічного прогресу. Лем тота друга дорога, хоц на позір, кождому выдавала ся на зачатку тяжша, показала ся быти единак гідні легша од той першой. Вымагала она зміны не лем і выключні місця проживаня, але – повім коротко – себе самого.

***

В Парижу, о чудо, нашол ем свобідне місце до запаркуваня мікро-продукту польской моторизації. Была пятниця, точно пятнадцет минут до шестой пополудни. В часті світа, одкале ем пришол, нікому до головы бы не пришло, жебы за тых пятнадцет минут платити за паракуваня на улиці. По перше, треба было заплатити меньшу суму як мінімальну, а по друге, по што? Кождий східняк рахувал бы, же через 15 минут ніхто не приде провіряти тікеты. Я тіж. Лем одраз дістал ем школу законопослушного европейского справуваня. Дознал ем ся, што так як я не калькулюе нікотрий, честний і звькнений до правости громадянин старой Европы. Камаратка Домінік підышла до автомату і шмарила до нього

пару франків. Принесла мі тальон, на котрым было написане, што мам гонір стояти ачий і до понеділка. Заганьбыл ем ся. Хоц ем знал, же ест во світі штоси таке як закон, то в посткомуністичных державах честны прикметы громадян не были ішчы в моді. А ту така дрібничка, лем проба пришпаруваня пару центимів, зробила мі деспект на піл Парижа.

Выхованому в пересвідчыню, што комуністична держава ест чужа, опресийна, нашмарена і нее потребы шанувати ей правил, ден за дньом ставало ся ясне, што окрем економічного і цивілізаційного, треба надробити і дистанс в правости і зрозумліню для стараня ся о спільне добро. Тым добром і для Лемків мала бы быти держава, котру треба было наново побудувати на принципах пошаны для законів і признаваня прав вшыткых, а особливо найслабшых членів соспільства – то ест членів меншын. Доднес гідні остало зроблене, лем надале треба ся дуже вчыти і сторожувати, жебы ніхто не приносил стыду і не вносил чужого безпорядку до справ, котры были порішены давно отцями основателями пан-наційональных европейскых спільнот. Варувати, жебы нікотрий найбільше заінтересуваный непризнаваньом Русинів як бездержавной нації, не шырил в Европі свої ксенофобічны і дискримінаційны теорії.

ному і небывалому ніколи перше державному творови. Не знали, яким путьом піде тота країна, в котрій проживали чысленны меншыновы групы Поляків, Росиян, Мадярів і Словаків.

В медженародовым законодавстві принимат ся, што вызнання державы ест лем вызнаньом ей уряду. Вшытко інче, як окрисліня і рішыня в основных справах для каждой державы, то ест – границ, урядового языка (або языків), символикы, валюты, політичного систему і веденой політики, приналежыт до сфери внутрішніх регуляцій і медженародовых догварок. Прото вызнання ограничат ся лем до деклярації і до выміны амбасадорів.

Горі вычыслене товариство, котре в темно деклярувало признати Україну, само зо собом мало товды гідні страпліня і не знало добрі, яким путьом піти. Ексцентричний президент Польщы придумал одраз робити НАТО-біс і Европейску Економічну Спільноту-біс. Інчы про таку інтеграцію не думали. В моді было розділяня скорше зьєднанных. Кождий пішол своїм путьом, без окрисляня стратегічных цілів. Скоро же поедны державы прийняли, што будут ся інтегрувати з західньом частю континенту. Влучили тіж реторику національного егоїзму. Самы скорше будут приняты до Европы, як з другыма. Чешскы і мадярскы уряды вказували, што они сут найбільше

Джерело: Wikipedia.

3

Польща і Канада як першы вызнали деклярацію незалежности України. Стало ся того другого дня по проведеным 1. грудня/децембра 1991 р. референдумі, яке потвердило рішыня Верховной Рады Української Соціалістичной Республіки про так званий «державний суверенітет». Зараз потім нову державу признали Мадяры, Росия і Чехословацкия. Вшыткы они дали в темно підпору новому, незна-

достойны першы достати ся до елітарного західнього клубу. Вказували, же другы державы сут економічні незрыхтуваны (Польща, Румунія і Болгария), ци політичні (Словакия). І Европа вказувала на ріжны ступені розвитку і потребу конвергенції. Вказували ясно, што на сході ест інакше як в них. І единак самы посегрегували східній бльоку: на веце і меньше приспособленых до акцесі. З давных постсовітских →

республік лем прибалтійскы державы ставляны были за взірєц трансформації. Лем коли в Естонії принимали ліберальний модель газдуваня і інформатизацию, то на Україні результат выборов мож было міняти на улици, журналисты могли стратити голову за критику власти, а економічний прогрес забезпечали мафія і інтереси політиків, роблены выключні з державом. Українці прав меншын не забезпечали, поясняячы, што українській язык долгы рокы был ограничаний і зато мусит ся найперше сам укріпити і выперти з хоснуваня други языкы.

Доднес вшыткы забыли на початок України, не думают на першы деклярації, референдум і не знают призрити ся на білянс той незалежности. Никотра з держав, котра ей признала, надале не верифікує, чом українській парламент, президент і уряд не наполняют змістом демократичного рішшыня

« На жаль, в єдній части той країны нашло ся нараз несподівано 78% таких особників, котрых стары порядкы не навчили ниякого розуму. Тоты придумали проголосити цілому світу, што на їх земли вшыткы все знали, што два і два было, єст і буде штырі »

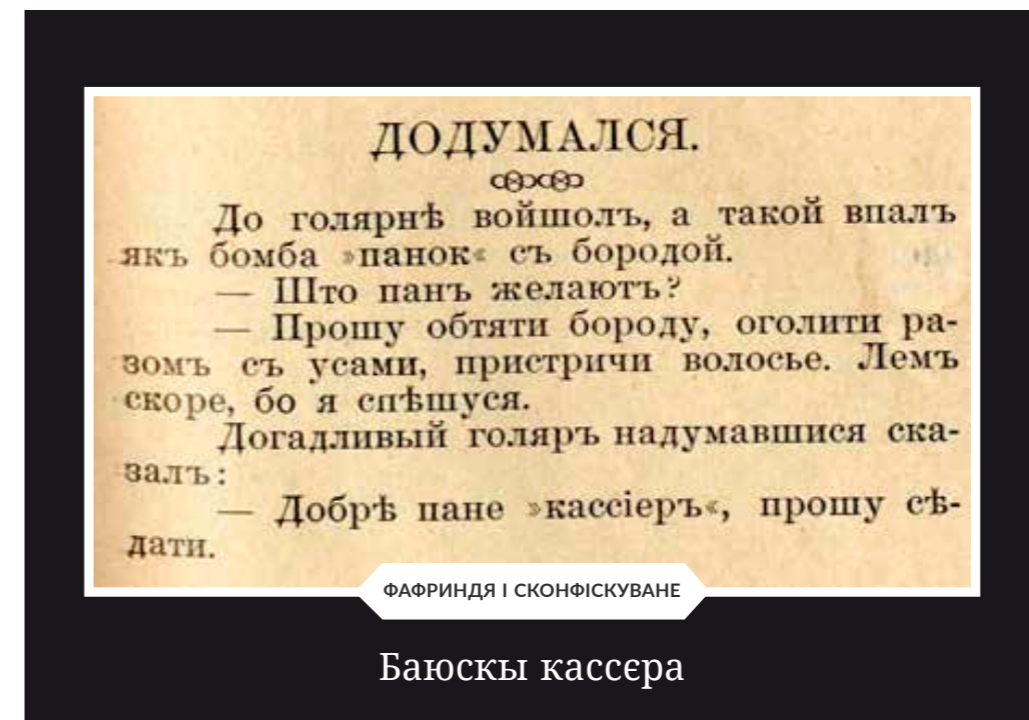
«закарпатців» з 1991 р. Ясне єст зато, яком дорогом Україна іде через цілых своїх 25 років. Миліоны ей громадян выемігрували за хлібом до Европы і николи уж не вернут домів. Остатнім часом занимала українскы медіи справа маєтковых деклярацій урядників – олігархів, особливо тых найважнійшых в державі. З великыма болями, нерадо, політикы вказали вкінці, што мают і кілько за 25 років сой прискладали. Хоц в Европі никотрий з урядників не може прити до функції, кед одраз не задеклярує, што мал і як ся мінял його маєток, то на Україні потрібуют зовнішнього тиску і рускых років на то, жебы дотримати стадардів. Українскы маєтковы деклярації мали бы быти явныма на другій ден по заприсяжыню. Так як і другого дня вызнаны годны быти результаты доказаны в закарпатскым референдум. Українскы власти не мают на што долше ждати. Во світі з каждым дньом ганьба з гриху зачатя возвеличат ся і вкінці і сусіды, і Европа дотисне і зареагує «мы знаме товаришы, же вопрос референдум непорішений, же взглядом русиньской меншыны не дотримуєте товаришы европейскых нормувань. Прото вас просиме, передумайте того іщы раз, бо така Україна як тота, котру репрезентує єст Европі непотрібна».

Доведна з вседержавным, в 1991 р. прошли і два локальны референдумы – перший на Крымі, другій в так званій Закарпатській Области, то єст на Підкарпатській Русі, де 78% населіня оповіло ся за признаньом автономії. Кый од початку демократичного

рішшыня державлян не заакцептувал, лем через 25 років ріже глуху бабу. Рішыл результаты референдуму вызнати з давных совітскых часів перевзятым способом. Цілым своїм апаратом тиску – реального (спецслужбы, міліція, суды) і символичного (школы, медіи, культурны установы) почал акцію репресий і дискримінаційных практик взглядом жытелів Підкарпатя. Вынародовліня національных меншын роблене єст як за часів УССР, тото видят вшыткы. Европейскы спільнотовы інституції знают уж про українську політику взглядом національных меншын. Не даст ся дале повторяти слоганів, до того паркометру треба сыпнути правдивы грошы, а не фальсифкаты. В соспільных европейскых науках обовязує єдно правило – антирусиньскы практики і демонстрації лем укріпляют русиньскій рух. Не інакше. Тото правило обовязує і на Україні, хоц бы пришла і сотня тамгышніх академіків і дале оповідала про пробабілістичний результат додаваня двох природных цифр.

А і революційне попертя народу для власти на нич, коли порушены остает европейскы принципи, як в припадку закону «про принципы державной языковой політики (закон Колесниченка-Ківалова)». Вызнаня Русинів як национальной меншыны, підпора державы для вчыня русиньского языка в державных школах, а і вызнания референдум не розыйде ся по костях. Долго тырвало, але сме ся дїждали, жебы свої центимы Порошенко і інчы вказали. Прогрес на міру слимака, і то дост нескорого слимака.

Русины в окремых державах, в котрых сут вызнаном национальном меншыном, будут продолжати роботу і припоминати своїм урядам про недемократичне рішаня справ Русинів во вызнаній нима так скоро сусідній державі. Будут тото робити систематично і консеквентні, жебы одкликуючи ся до европейскых стандардів і морального зобовязаня, ідучого з признаня державы, наполнити символичний проукраїнській гест змістом. Буде тото може тырвало так долго, як чеканя на маєтковы деклярації урядників за східньом границьом, лем і так ся оплатит ждати і Русинам, і вшыткым українськым громадянам, котры 25 років тому придумали жыти в мирі і достатку в демократичным і справедливим краю, побудуваным на міру своїх мрий, і не ганьбити ся фурт за нього і за своїх провідників. •

Наша газета барз любила кримінальны історії. Днес приносиме єдну з них.

Одраз видно, же она не з русиньского світа. Хто-ж такє виділ, жебы порядны баюсы усами звати. Што зле на Лемковині, тото все приходило од тых з усами – велькыма і малыма.

«ЛЕМКО» – газета для народа – ч.34 за 1912 р.

ЛЕМКО
ГАЗЕТА ДЛЯ НАРОДА.
Издаваная на языкѣ, приближенномѣ до лемковского говора.

НАУКА
ДУХОВНА И ПОУЧИТЕЛЬНА ГАЗЕТА ДЛЯ УГРО-РУСЬКОГО НАРОДА.

З ворожками єст як з проповідуваньом хвилі. Николи не єст так, жебы даяк не было. І тым разом єст так як з дівчатками. Ворожыли та ворожыли, і вышло же не єст важне, ци він вкарал, ци його окрали, ци ниякого злодїйства не было. Важне, же коло той выдуманой нима історії были неправильности.

Самособом, лем выдуманы нима неправильности. Йой, а то ся поробило.

«НАУКА» – духовна і поучительна газета для угро-русского народа, ч. 6 за 1913 р.

